

MAGYAR KURIR

A' FELSÉGES CSÁSZÁR ÉS APOSTOLI KIRÁLY KE-
GYELMES ENGEDELMÉBŐL.

Indúlt Bétsből, Pinteken, Oktober 7-dik napján, 1814-dik esztendőben.

Frantzia Ország.

A' kiszolgált katonaság' penzióját eké-
pen határozta meg 18-dik Lajos Király:—
30 esztendei szolgálattya után kap a' köz
katona esztendőnként, az ő ezen időt meg-
haladó esztendeinek mennyiségjékhez képs-
t 150-től fogva 300 Frankot; a' Had-
nagy 400-tól fogva 900; a' Kapitány 600-
tól fogva 1200; a' Májor 1000-től fogva 2000
Frankot. A' megtsonkittatott köz katona
365, a' Hadnagy 1200, a' Kapitány 1600
Frankot.

Macdonald és Oudinot Marschallok-
nak (a' Tarenti's Reggői Hertzegeknek)
megengedte a' Király, hogy ők a' magok
jóságáikat, mellyek nékiek az ő Hertzegi-
méltóságaiknak meggyökeresítettésére vagy
megtörlésükre Nápolyban adattattak
megfundáltatására, olly feltétel alatt, hogy
Frantzia országban másokat, éppen annyit
őreket várooljanak azok helyett.

Ugyan tsak a' Király' engedelmével,
a' Máltai Rend a' Frantzia országi Ritter-
ség, részéről két tagokat választott-ki, i. i.
Henouille és Cesarini nevűeket, hogy a'
Bétsi Congressuson a' Rendnek ügyét fel-
véssék.

Sept. 22-dik napján a' Frantzia or-
szágban tartózkodó Spanyol kivándorlot-
taknak állapottyokról beszéllett a' követek'
kamarájában Montaricea nevű képviselő:—

„Mídon, úgy mond, a' Frantzia ár-
mádák, a' mellyek Spanyol országban vol-
tak, ezt az országot oda hagyták, nagy
számu tisztviselőt, minden rendű tulajdo-
nosok, aszszonyok és gyermekek, kísérték
őket 's eljöttek vellek Frantzia országba;
a' mi Déli határ tartományainkban keres-
tek magoknak menedék helyeket; minden
tehetség nélkül voltak nagy részint; ele-
intén engedelmet rendelt nékiek Országló-
székünk, de e' nem sokáig tartott, mint-
hogy a' mi finántziai környülállásaink is
megsökkentek vala; hanem a' Frantzia la-
kosok, a' kikhez őket Országlószékünk
rendelte volt, azután sem dugták-bé fülei-
ket az emberiség' szava, előtt 's távollévé
attól, hogy a' nállott tartózkodó vendégek-
nek politikai vélekedéseikkel valamit gon-
dólták volna, mind végig nagy barátság-
gal látták és tartották őket házaiknál. Az
a' remenség táplálta valamint ezen Frantzia
lakosokat, úgy az ő Spanyol vendégeiket
is, hogy ha Ferdinandus Király Madridba
viszza megyen, akkor a' kivándorlottak-
nak is megendettetik a' hazájokba való
viszszatérés. De úgy láttuk a' közönséges új-
ságlevelekből, hogy örökre kiporítottta a' Ki-
rály ezeket a' szerentsetleneket a' magok
hazájokból: sőt hogy még az olta is neve-
kedett nállunk ezeknek a' szerentsetlenek-
nek száma. Ezeknek száma sokkal nagyobb
mint sem hogy tovább is tsak három vagy

négy Departamentjeinknek terhelhetésekre tovább is ott lakbassauak, a' hol eddig laktak. Ha a' Frantzia nemzet' méltósága azt kívánja, hogy ezen jövevényekhez segedelemmel légyünk: az igazság is fogja bizonyosan kívánni, hogy az a' tereh, mellyet az ő tartatások okoz, az egész országra kiterjesztessék, és hogy ez a' tárgy egy törvény által határozassék-meg." — A' kamara' tagjainak tettett a' *Montárieu* beszéde, melyre nézve meghatározatott, hogy a' tárgy további megfontoltatás alá vétetessék.

Német Ország.

Sack Prussiai Titkos Státustanátsos Ur, az alsó és közép Rénusi Fő Kormányozó, ilyen Hirdetést tétetett közönséggé *Aachenből* Sep. 5-dik napján: —

„Egy nem régen közönséggé lett kis írásban, melynek czime ez: *Eutopa, a' békességet illető állapotra nézve; a' Rénus' bal partja felől lakó Németekhez szóló irás* — meghívattatnak a' Rénusi volt Fr. Departamenteknek lakosai, hogy adjanak ők önnön magok egy Constitúziót magoknak, és azt, hogy nékik ezt tetszedni jussok van, közönséges módon nyilatkoztassák - ki a' Frantzia volt Senátusnak és Törvényhozó Gyűlésnek azon tagjai által, kiket ezek a' Rénusi Departamentek választották és küldöttek volt a' nevezett Frantzia Gyűlésekbe, 's a' kik most ezen írásban meghívattatnak, hogy, mint a' Rénusi nép' képviselői álljanak össze, 's keressenek Frantzia országban magoknak a' tanácskozássra egy szabad helyet. —

„A' szerzője ezen írásnak, *Frankfurtum* Nagy Hertzegségbeli volt követségi Tanátsos *Lamezan* Ur, a' ki egy különös elküldözött irás által még a' Szabad-Körmives gyülekezeteket is megnyerni iparkodott a' Rénus' bal partján, arra, hogy legyenek eszközlői az ő czélzásának, tudni illik: hogy a' *Társasági állapot' szabadsága* az idegen uralkodás alól mentkedhessék-meg. —

„Bár melly nagyon iparkodjék is *Lamezan* Ur megmenteni magát attól, hogy szemére vettethessék az, hogy az igazságos Hatalom ellen való feltámadást prédikálja, még sem érte-el azt a' czélját, hogy eltitkolhassa, miféle kútforból merített. Nem a' Német hazának sőt nem is magának Frantzia országnak a' java vezérlette őtet, mint minden esetben ezt az utolsót lehetne talám gondolni, hanem csak az a' már össze rontatott, a' Németektől és Frantziáktól egyformán gyűlöltetett elnyomas' systemájához viseltető hajlandóság vette őtet ezekre a' némettséggel ellenkező, a' *Rénusnak* valamint hal úgy job portjara nézve is egyformán veszedelmes tanátlásokra. Mert csak ebben a' systemában talál-fel ő minden valószínűságot, minden szabad és az előítéletekből egészen kivetkezett lélek társasági javával való bátorságos élnetést, 's a' uranusi uralkodás alatt a' törvényhozói hatalomból való úgy nevezett részesülés segedelmével despotaságszenvedés helyett olyan leg főbb pallérozottságot, a' mely csak egyedül volt méltó ez életnek minden fele áldozat-tételeire. Jól tudják már a' Rénus' bal mellyékeinek német gondolkodású lakosai, hogy miben állott legyen, az ő 20 esztendeig való szenvedések alatt, ez a' kipallérozott társasági boldogság. —

„Azt az alakos (szemfényvesztői) játékot, melly szerént a' törvényhozásbeli hatalomban való részesülés, Constitúciónak, a' magát elhitt erő alatt való szenvedés, tulajdon fennállásnak, 's az idegen Despota' ragadozása 's katonai kiírásbeli Systemája a' társasági állapot' szabadságának nevezetik, csak egy részrehajlásbeli indultatos gyűlölségnek tévelygéseit közzé lehet számlálni. A' *Rénus* bal partjának azok a' józan gondolkodású lakosai, kiknek a' századoktól fogva való Historia szeméikbe terjeszti az ő veszedelmes környüállásait, mellyek között ők a' magok gyenge, sok részekből álló, 's önnön magának is oltalmki-vántató uralkodás alatt voltak, nem enge-

dik magokat egy, az ő tartományaikból formáltatódó tulajdoni Respublikai Constitúciónak gyáva tündöklése által megsalattatni. Ez a kistsiny, erős és hadakozást-szomjúhozó szomszédoktól körülvéttet Státus, így nem sokáig fogva fennállani. A' belső egyenetlenkedés, melly az ilyen Respublikák' sorsa szokott lenni, a' részrehajlásra való hajlandóság által gyúlasztatván, 's a' külső körülállások által tápláltatván, nem soká ragadományává tenné öt azon szomszédjának, melly az időknek viszontagságait használni, 's a' belső körülállásokhoz való befolyást leg jobban fenntartani tudná.

„A' *Nioguntziai* Respublika' rövid ideig tartott megjelenésének emlékezete még nem enyészett-el. E' még a' maga kezdetében elenyészett, azért, mert tulajdon magában nem volt meg a' fennállásra megkívánt erő, 's az ő Német hazától való elszakadása, még ezen új Státus' fundálónak cseljök 's akarattjok ellen is 's még úgy is el következett volna az ő természeti fekvése miatt, ha szintén a' Frantzia Revólúciónak sodró örvényébe bé nem ragadtatott volna is. És pedig hát mind egy lehet-e-e' valaha a' Németnek az, hogy akár a' Német akár idegen közönséghez tartozék?

„A' *Rénus'* bal partjának lakosai most megszabadítottak a' magok Német attyokfiainak hátorsága által az idegen gyalázatos járom alól, 's a' Német földnek, nyelynek, szokásoknak 's honnyi virtusoknak használására alkalmasokká tettek. Telyesített e' szerint az, a' mi leg sürgetőbb vala. —

„A' mi pedig azt illeti, hogy az ő Constitutziójok még meg nem határozottatott, hogy az ő Kormányoztatásoknak módja még el nem intéztetett, hogy nállok az ítélet-tétel még most is az idegen törvények szerint folytattatik, hogy ők még most is az idegen uralkodától behozatott 's az ország' természetével ellenkező adóknak alá-

jok vettette vagynak, ezek mind csak hamar elmulandó rosszak, mellyekre nevezni miert nyúghatalankodtassa őket a' jövődő. Az ő különös javok a'. Német baza' közönséges boldogságával össze van tsatoltatva, a' mint az öszszeszoövetkezett Hatalmasságoknak erről való gondoskodások fel-indítatott arra, hogy egy ilyen nagy és illy sokféle ágazatú munkát, melly által a' késő századok' boldogságának megerössített, 's a' Német Birodalom Constitúziójának a' leg fundamentomossabb kidolgoztatás, legérettebb megfontoltatás, és leg nagyobb pontossággal való meghatározás alá vétettetni kell, magokra vegyenek, hasonlóképpen eltökéltették ők magokban azt is, hogy a' Rénusi Departamentek' állapotját is, mint a' mellyek Német országnak egy fontosabb részét teszik, a' *Bétsi* közönséges *Congressusnak* tökéletes elvégződésétől függesszek-fel. Ehez képest ezekre nézve, egy nékiek alkalmas Constitúzió fog kevés hónapok alatt formáltatni, egy olly Constitúzió, melly a' közönséges szükséghez, a' nép közönséges természetéhez, 's a' közönséges kívánsághoz leszen alkalmaztatva; 's a' melly egy szóval olyan Constitúzió leszen, hogy az ő magokban való fennállásokat, 's egyházi és erköltsi rendtartásaikat, 's egy szóval mind azokat a' körülállásokat, mellyek, valamely népek betsések szoktak lenni, magában foglalja 's bátorságba helybezteti. Ekkor osztán azon hatalmas és az égségen fundáltatott Német Szövetséghez fognak ők is tartozni, melly ezen túlsó Rénusi erős és búséges nép által hatalmasabbá tétetttven, az ő munkás városaiknak 's újra viragzani fogó faluiknak jól tévő oltalmazó istene leszen, 's a' hadakozásnak pusztításait, mellyeknek ők illy gyakran a' és illy sokáig théatromát tettek, az ő szerentsés határaiktól ejtávoztatja. „Költ *Aachenben* Sept. 5-dik napján; 1814-ben.

„*Sack*, alsó és felső *Rénusi* Fő Kormányozó.

Belgium.

Idé még mind gyűlnek *Hannoverából* a' fegyveres seregek. A' *Weser* felől jövőök nagyobb részint *Flandria* felé folytatják útjokat; az Angliából jövőök pedig *Ostendéhez* szállnak-ki, 's onnét *Cortryck*, *Dornick*, *Menin*, *Ypern*, *Färnes*, és *Nicuport* felé szállittatnak széllyel. Számos lovasság is várattatik Angliából *Ostendéhez*. A' nevezett végvárok számos őrző seregekkel rakattak-meg.

A' *Belga* seregek az ő új elintéztetések szerént most már nem Regiment-ekből, hanem csak Batalionokból állanak. Minden Batalionban van 1,100 ember, egy Oberslajtnánt 's egy Májor. Legnagyobb iparkodással tökéletesítettnek itt az ágyuzó seregek, minekutánna az utóbbi hadakozások megmútatták, hogy ezek tegyék a' hadakozó erőnek legfontosabb ágát.

Dánia és Norvégia.

Egy időtől fogya örömmel írják a' *Koppenhágai* újságlevelek, hogy oda valami kedves tudósítások érkeztek légyen Angliából, de egygyik sem írja, hogy mik légyenek ezek a' kedves tudósítások. — Azt is említik ugyan csak ezek, hogy Svétzia és Anglia között egy időtől fogya nagy levelezés folyna: de mitsoda tárgy felett, ezt sem említik. A' *Svétziai* Koronaörökös az armádától vissza érkezett *Stockholmba*, a' hol nagy örvendezésekkel fogadtatott. —

A' mi *Norvégiának* állapotját illeti, erről azt mutatják a' környülállások, hogy a' zenebonáskodás meglehetősen eltsendesedett. Hogy az ő Svétziához való bozza édesülése 's megengesztelődésej naponként erőssödjék, az is mutatja egyebek között, hogy a' Svétziai Országlószék közelebről feles gabonát szállittatott oda által.

Anglia és Északi Amerika

Az *Anglus* és *Amerikai* seregek között ismét egy verekedés történt *Kanada* határain a' *Niagara* mellett, a' melly mind

nagyon véres volt. A' verekedés Jul. 25-dikén történt; 26-dikban egy hirdetésintéztetett az *Anglus* sereghez, melyben egyebek között ezek mondatnak néki: —

„*Drummond* *Anglus* Generál-Lajtnánt köszöni a' reguláris és tartományi seregeknek a' tegnapi verekedésben mutatott állhatatosságokat, vitézségeket, és fenyítéstartatásokat, mellyel a' nagy számú ellenséget, a' melly a' *Niagarai* víz-esés mellett lévő *Lundystanei* tanyát el akarta foglalni, vissza verte. Tökéletes szerentse koronázta az ő iparkodásokat; az ellenség meveretett és vissza vonta magát 2 ágyukból, véghetetlen sokságú holtakból és sebesekből, 's néhány száz elfogattakból álló veszéssel a' maga *Schippewai* tanyájához 's a' többi.“ — Itt továbbá sokaknak ditsérete 's azután az azokért való szomorkodás következik, a' kik elesetek, megsebesedtek, vagy elfogattattak. Alott f. i. az *Anglusok*' veszése a' magok tádosítások szerént, a' tisztekkel egygyütt, 84 holtakból, 559 sebesekből, 42 elfogattakból, és 193 olyanokból, kikről nem tudatik hogy hová lettek; mint egygyütt 898 emberekből.

Az *Amerikalak* megvalják, hogy magokat vissza húzni kéntelenítették, de a' tökéletes győzedelmet csakugyan magoknak tulajdonítják (a' mint gyakran Európában is telekedni szoktak a' Vezérek). Az *Amerikai* tudósítás így adja elő a' dolgot: —

„A' Generális *Browne* Adjutánsa' Kapitány *Austin*' levele az *Amerikai* hadi Titoknokhoz. *Buffolvéből* Jul. 29-dik napján. Szerentsem van a' Generális *Browne* kívánságára, ki a' Jul. 25-dikén delután és a' következett éjjel történt verekedésben kapott sebei miatt maga nem írhattott, a' verekedésről tudósítást tenni, a' melly után a' mi armádánk magát *Schippewához* vissza buzta. Az ellenség *Burlingtonból*, és *Jorkból* minden Regimentjeit össze hívatta vala, 's az *Ontario* tá-

ván semmi ellentállásra nem találván, még *Kingstonból* és *Prashotból* is seregeketszállított vízen *Sz. György* várához, 's illy módon olly erővel volt, hogy a' *Drumond* és *Riatt* vezérlések alatt, véllünk ssembe száihatott. Mi a' *Niagara*' víz-casénel találkoztunk szemközt velle, melynek igen heves verekedés lett a' következése. Az ellenség eltökéllettséggel iparkodott megtartani a' tsatázó mezőt; de még is kiveritük ni ötet minden állásaiból. Batteriáira szemtől szembe rontottunk rá, és minden ügyeit elvettük. Noha sokkal nagyobb volt az ő száma mint a' miénk, 's az állása is erősebb, mint a' miénk, tsakugyan még is megvertük ni ötet, 's folytatában megtartottuk a' tsatázó mezőt. Tsakugyan, minek utánna mind *Gen. Browne* mind *Scott* terhes sebeket kaptak, minden Batalion-vezéreink a' szolgálatra alkalmatlannokká tétettek, és seregeink egészszen elbágyattak volna, végezetre részünkről jónak lenni taláztatott az, hogy seregeink előbbi lögerjékbe viessza térjenek, a' mely legjobb rendel és a' nélkül ment véghez, hogy az ellenség seregeinknek valami alkalmatlanságot okozott volna, mivelhogy sebeseinket is már előre hátra küldöttük vala. Anglus Generál-Májort *Riatt*, a' Generál-Lajtnánt *Drumond*' Adjutánsát, valami 20 egyébb tisztekkel és 200 köz emberekkel egygyütt elfogtuk. —

„A' vesztés rendkívül nagy volt mind két teszrül: de a' nevek' lajstroma még nem érkezett bé. A' Generális *Skott*' Adjutánsa és Brigadérossa mint ketten keményen megsebesedtek. A' Generális *Browne* Adjutánsa Kapitány *Spencer* gyámítható képpen elesett mivelhogy két lövést kapott a' derekán. *Skott* és *Browne* Generálisaink, sebeik miatt a' vizok (a' *Niagarának*) innenső oldalán-sekúsznek. Túl a' vízen *Gen. Liptei* vezérekedik. *Gen. Lajtnánt Browne* akkor kapta a' sebeket, mikor a' verekedés már a' végehez közelített, 's lováról le se'szállva a' vezérekedést

egész addig folytatta, míg sok vérének elfolyása miat egészszen elbágyadott, melly miatt kétségkívül fájdalmasabbak a' sebei, mint különben lettek volna.

Spanyol Ország.

Mint a' *Párisi* újságok erősítik, a' *Kadixi* Fő Kormányozó néhány nyughatatlan személyeken a' katona-ítéletet léltöltetvén, a' tsendességet illy módon helyreállította,

A' Király egy új Dekretoma által minden szározon és tengeren való elszökött katonáknak, a' tiszteket kivéven, botsúnatotigér, ha mingyárt az előbbeni, erőszakkal betéteztett Király alattszöktek is el, kivéven azokat, a' kik valamely nagy büntettek, a' milyenek az Isteni-és Királyi Felségbántás, valamely papnak megötése, gyűjtogatás, káromkodás, 's több e'felék.

Helvétzia.

Itt még meg nem szüntek a' némelly helyeken való zengések, sőt itt-ott újabbak is támadtak.

Genevában és *Neufchatellen* különös örömet okozott azon hírnek megérkezése, hogy ők, magokban fennálló kantonoknak lenni megerősítettek. *Wallis* is egy különös kantonná lévén, e'-szerint már most 22 Kantonokból áll ez a' Respublika.

A' *Wällisi* Hertzegné Sept. 23-dik napján Bernába érkezvén, ott *Mária Ludovika* Császárnét meglátogatta, nálla ebédelt, 's 24-dikben mind ketten elindultak onnét, az Angliai K. Hertzegné tudni illik *Olasz* ország, a' Császárné pedig *Austria* felé. Igen megnyerte ezen Császárné 's Felsege mind a' *Szavojai* mind pedig a' *Helvétzi* lakosok' hajlandóságát a' magalebotsátkozása 's jóltevősége által.

B é t s

A' *Maria Ludovika* Császárné 's *Parmai* Hertzegné 's Felsege kísérei közz '1 Kapitány Gróf *Karaczay* Ur teguajelőt (Sept. 5-dikén) azzal a' hírrel érkezett-meg ide, hogy 's Felsege 5-dikben éjjel *Méth-*

ben hálván, 6 dikban meg fog érkezeni a' *Schönbrunni* kastélyba; hogy ott *Helvétziai* terhes útozásail-ol magát kinyúgodja.

A' Felsőes Urunk ezen hónap' 4-dik napján elő fordult dítsőséges neve napja minden közönséges pompa nélkül innepeltetett-meg az Udvarnál is a' városon is: hanem meginnepelték ezt az ő Cs. K. Felsőesé buzgó hívei valamint a' templomokban a' magok foházkodások által, mellyel az ő Felsőesé hosszú életéért esedeztek, úgy szintén számos családi magános társaságok, a' hozzájuk tartozókkal és barátjaikkal. —

Szerdán (5-dikén) ő Cs. K. Felsőesé az itt lévő Felsőesé vendégekkel egyetemben a' *Schönbrunn* melletti lévő úgy nevezett *Lanzer-Párkba* (vados erdőkertbe) dél előtti 10 órakor kimenvén abban nagy vadászatot tartottak, Mint értették vad disznókra lövöldöztek bizonyos ahhoz készült állásokból. Az után a' Schönbrunni kastélyban ebédelték. Estve a' Burgban úgy nevezett *Kamara-bál* volt.

Tegnap (tsötörtökön) estvefelé elkezdődött és a' békövetkezett estve is hosszasan tartott az *Augartenben* az a' népmúlattság, mellyet: az *Austriai Veteránusoknak szentelt békesség' innepe'* nevezete alatt adott Udvari Traktör *Jahn* Úr. A' nézők száma sok ezerből állott. Jelen volt a' Felsőesé Udvar is minden Felsőesé Vendégeivel 's az ezekhez tartozó Udvarnekekkel egyetemben. Ide is olyan pompával, fedeletlen hintókban, és olly sorban mentek-ki ő Felsőeségek, a' mint nem régen a' Práterbe a' tűzi játékra való lemeneteljeket előadtak volt. —

A' megjelenő nézőkre nézve így volt határozva a' fizetés: A' kerthe való bemenésért 4 forintot, a' bizonyos kerítésbe való bemenetelért még egy forintot, az ott lévő padokra való leülhetését 2 forintot kellett fizetni. Bál is fényes volt az ugyan ezen kerthez tartozó épület' szálájában. Ide 4 forintért bótátottak-bé meghatározott számu embereket, miut hogy a' szála nem nagy lévén, igen sokan meg nem férhettek volna benne.

A' mult vasárnap nagy *Redoutrol*, még megjegyzezhettük, hogy ez egy volt a' maga nemében. Étel ital, kinek mi kelleit, elég volt hennefinyeu. A' szálának készületeik fényesek és valósággal felsőségesek voltak. A' kis szála egy tsupa narants és citromfás és virágos kerté volt változtatva, a' mellyekkel gráditson olly magosságra meg voltköröskörül rakva, mint a' hol az első emeletben a' muzsikusok ülnek. Az a' folyasó is, mellyen a' Felsőesé Vendégek a' *Burg'* szobáiból a' bálba bésétáltak, éppen úgy fel volt minden féle virágokkal és zöld tsemétékkel ezifráztatva, mint a' kis szála. A' Felsőesé Vendégek 11 óra felé jelentek-meg a' szálákban, és azokat több ízben körül járták. Az után az új szálában mentek, a' hol bizonyos gráditos helyen lévő székekre leültek, és egy *Contra* tántot, mellyet gyermekek jártak, végig néztek. Ő Felsőeségek 1 óra tájban hagyták oda a' bált, a' melly más nap reggelig tartott. Ő Felsőeségeknek bėjöveleteket dob és trombita barsogás adta hírül. Páronként sétáltak - bé és jártak köröskörül a' szálákban.

Oktob. 5-dik napján adtak 100 Forint Huszas penzért 240 1/8 forintot Váltó tzedulában.